

Dagthema: Wie ben ik dan?

Overweging 22 januari 2016 – Jeffrey Leander

Lector: Carla Koot

“... De psalmist voelt zich aangevallen.

Het maakt hem onzeker.

Onzekerheid veroorzaakt door angst, maakt dat je rare sprongen gaat maken.

Je ziet het eigenlijk overal om je heen en in heel de wereld.

Kijk naar recente verkiezingsuitslagen in de wereld.

Worden wel de juiste leiders gekozen om onze angsten van ons weg te nemen? ...”

Eerste lezing - Jesaja 49:1-6

Tweede lezing - Psalm 139:1-18

Opening

Wij zijn hier bij elkaar in de Naam van de
Eeuwige,
die is, was en komt.

En van Jezus van Nazareth, die in zijn
menszijn

het goddelijke op deze wereld bracht.

En van de Geest, die haar liefdevolle
energie

door ons heen blaast,

zodat wij – vervuld met licht en liefde –
mens kunnen zijn op aarde.

Amen.

Lied

Simone Huisman / Tom Löwenthal

Altijd Aanwezige,

cirkel en kern van mijn leven,

jij trekt aan en omhult.

Ruimte van liefde,

nodig mij uit

om binnen te gaan.

Welkom en inleiding

Goede morgen allemaal. Fijn dat u er bent op deze zonnige winterochtend.

Want heerlijk koud is het buiten.

En hier binnen in dit prachtige gebouw van de Duif aan een Amsterdamse gracht, is het aangenaam vertoeven, al was het maar voor een klein uurtje.
Vandaag neem ik u mee met mijn vraag Wie ben ik dan aan de hand van Psalm 139 en een tekst van Jesaja.

In deze tijd van tumult en verwarring lijkt het net of we steeds verder van ons diepste zelf verwijderd raken.

We horen en zien veel van alle ontwikkelingen: in de wereld, in ons land en om ons eigen heen. We worden geconfronteerd met allerlei meningen en uitspraken van anderen, en zelf menen we ook een eigen mening te moeten hebben over anderen.

En al een hele tijd worden er boze meningen gegeven overal ter wereld.

Helaas heeft dat boze ons nog niet zo ver gebracht.

We zijn wat mij betreft toe aan een positief geluid.

En dat moeten we zelf maken.

Maar kennen we onszelf zo goed dat we dit daadwerkelijk kunnen.

Met de psalm en Jesaja en het lied Ken je mij van Huub Oosterhuis, probeer ik vanmorgen de zoektocht van Wie ik ben te maken. Ik hoop dat u met mij mee wilt gaan in deze zoektocht.

Ik wens ons allen een mooie viering!

Gebed om kracht

God, die met je tomeloze energie
ons en onze wereld hebt geschapen,
geef ons van je kracht,
opdat wij bestand zijn tegen
ziekte en zorgen,
onrecht en kwaad,
angst en verdriet.

Geef ons kracht
om te steunen en steun te ontvangen,
om vast te houden en los te laten,
om te genieten van het leven
en ons plezier te delen.

Geef ons kracht
om te blijven geloven in onze dromen,
om telkens anders te kijken
naar de mensen om ons heen.

Geef ons kracht
om de toekomst met vertrouwen
tegenover te treden.

Amen.

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Refrein (2x):

Wij zullen kennen zoals wij gekend zijn
en er begint een nieuw leven.

Ach jullie verlichten, ontrukten,
als je niet liefhebt je naaste

je verre naaste geen recht doet,
in schaduwen dwaal je maar rond,
door kunstlicht je ogen bedorven.
Refrein (2x)

Ach wij die God willen zien
wij zien het gezicht dat ons aankijkt
te ongelegener tijd,
wij zien in flitsen elkaar,
de liefde die ons beloofd is.
Refrein (2x)

Eerste lezing - Jesaja 49:1-6

Gods dienaar zegt: 'Luister goed, volken van de wereld. Luister naar mij, mensen uit verre streken! De Heer had mij al uitgekozen toen ik nog niet eens geboren was. Hij had mijn naam al genoemd voordat ik uit de buik van mijn moeder kwam. Hij beschermde mij, bij hem was ik veilig. Hij leerde me om als profeet te spreken. Hij maakte mijn woorden zo scherp als een zwaard, zo scherp als de punt van een pijl. Maar eerst hield hij me nog veilig bij zich.

De Heer heeft tegen mij gezegd dat ik zijn dienaar ben. Hij zei: 'Jij zult de wereld laten zien hoe machtig ik ben.' Ik zei: 'Ik heb al zo veel gedaan, maar het heeft niets geholpen. Mijn werk is helemaal voor niets geweest. Ik heb geen kracht meer over. Maar u zult mij helpen om uw plannen uit te voeren, Heer. En u zult mijn werk belonen.'

Toen zei de Heer tegen mij: 'Jij bent mijn dienaar. Dat was je al toen je nog in de buik van je moeder zat. En dit is je opdracht: jij moet mijn volk bij me terugbrengen, jij moet het volk weer bij elkaar brengen. Ik zal je kracht geven en ik zal je beschermen.

Ja, jij moet de stammen van Israël weer bij elkaar brengen. En je moet de Israëlieten die in andere landen zijn, terughalen. Maar dat is niet genoeg, dat is niet je enige opdracht. Nee, ik heb je uitgekozen om een redder te zijn voor alle volken. Met jouw hulp zal ik alle mensen op aarde bevrijden.'

Tweede lezing - Psalm 139:1-18

God u weet alles van mij,
u kent mij.
U weet waar ik ben,
en u weet waar ik heen ga.
U weet wat ik denk,
ook al bent u ver weg.
U ziet me als ik thuis ben
en u ziet me onderweg.
U ziet alles wat ik doe.

Voordat ik mijn mond opendoe,
weet u al wat ik wil zeggen.
U bent voor mij en achter mij,
u bent om mij heen.
Uw hand houdt me vast.
Ik vind het een wonder

dat u mij zo goed kent.
Ik kan het niet begrijpen.

Waar kan ik heen gaan
zonder dat u het merkt?
Waar kan ik heen vluchten
zonder dat u mij ziet?
Ik kan wel naar de hemel klimmen,
maar dan bent u daar.
Ik kan wel afdalen
naar het land van de dood,
maar daar bent u ook.

Ik kan naar de plaats gaan waar de zon opkomt.
Ik kan naar de plaats gaan waar de zon ondergaat.
Maar ook daar zal uw hand mij leiden,
ook daar houdt uw hand mij vast.
Ik kan wel willen
dat het donder wordt,
zodat u mij niet ziet.
Ik kan wel willen
dat de dag verandert in de nacht.

Maar voor u is het donker niet donker.
Voor u is de nacht net zo licht als de dag.
De duisternis lijkt op het licht.
U maakte mij in de buik van mijn moeder.
Elk deel van mijn lichaam hebt u gevormd.
Ik dank u daarvoor.
Want het is een wonder,
zoals ik gemaakt ben.
Alles wat u maakt, is een wonder.
Dat weet ik heel goed.

U hebt me al gezien
toen ik in het geheim gemaakt werd.
U hebt me al gezien
toen ik diep in de aarde ontstond.
Toen mijn lichaam nog geen vorm had,
zag u mij al.
Nog voordat ik werd geboren,
wist u alles al van mij.
En u schreef het in uw boek.

God, uw gedachten kan ik niet begrijpen,
ze zijn te moeilijk voor mij.
Ik probeer uw gedachten te tellen,
maar het zijn er zo veel,
meer dan er zand is bij de zee.

Ik ben dicht bij u,
elke ochtend weer.

Lied

Huub Oosterhuis / Tom Löwenthal

Gij zijt de lucht om mij heen,
ik adem u in anders sterf ik.
Ik sla u om als een mantel
en ik weet dat Gij nooit verslijt.

Overweging

Als negenjarig jongetje ging ik vrijwel iedere zondag naar de zondagschool. Dat hoorde toen zo: als je ouders naar de kerk gingen, werden de kinderen van een goedgegelovig Hervormd gezin geacht naar de zondagschool te gaan. Ik kreeg dan 2 kwartjes mee voor de collecte en was een uur lang bij Gods Woord onder de pannen. Wat wil je nog meer als negenjarig jongetje op de vroege zondagochtend.

Van die tijd herinner ik mij een strofe uit een lied, dat tot op heden mij is bijgebleven. Het klinkt zo:

*Jezus zegt, dat Hij ieders kaarsje ziet,
Of het helder licht geeft of ook bijna niet,
Hij ziet uit de hemel of wij lichtjes zijn;
Gij in uw klein hoekje en ik in 't mijn!*

Misschien komen deze woorden voor sommigen van U bekend voor.

De woorden samen met de melodie klonken mij toen warm en lieflijk in de oren. Het gaf mij ook een gevoel van geruststelling en veiligheid, dat Jezus mij uit de hemel ziet. Iemand die over mij waakt zodat ik nooit bang hoeft te zijn.

Ik was toen een kind van negen jaar, dat zorgeloos door het leven huppelde.

Wijsheids-psalm

En kijk nu eens naar de psalm die we net lazen. God ziet en weet alles van mij!

In deze psalm toont de psalmist zijn rotsvast vertrouwen in God. Althans, tot en met vers 18 is dit zeker het geval. Maar de psalm gaat in werkelijkheid door en wel tot en met vers 24.

Daarover straks meer. De psalmist spreekt in deze psalm ook zijn verwondering uit: Ik vind het een wonder dat u mij zo goed kent. Ik kan het niet begrijpen.

Ik heb gelezen dat psalm 139 een zogenaamde wijsheids-psalm is. Deze term spreekt mij aan. De psalm is geschreven na de Babylonische ballingschap. Alles was in die tijd in beweging en in de psalm voel je de invloed van de Babylonische cultuur en wetenschap, zeg maar die van de wijzen uit het oosten. Goh, dat was nog niet eens zolang geleden dat ik daar van gehoord heb.

Ik las dat met name de sterrenkunde belangrijk was. Men kreeg nieuwe inzichten over de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren. En tegelijkertijd veranderde ook het Godsbeeld en het mensbeeld als je het vergelijkt met het Oude Testament. Wat mij treft is dat de invloed van God als Schepper van hemel en aarde onmetelijk ver reikt. Het lied Gij zijt de lucht om mij heen, probeert dat onmetelijke tastbaar te maken.

De woorden die de psalmist in Psalm 139 gebruikt tonen diezelfde verwondering.

Ze vertolken het warme en geruststellende gevoel dat de Schepper van hemel en aarde zich om de mens bekommert. De mens die Zij heeft gewild en geschapen, die Zij draagt, die Zij liefheeft, aan wie Zij geborgenheid schenkt.

Onzekerheid

Wat zou het mooi zijn als we dit van meet af aan konden leven. Hoe zorgeloos zouden wij die geloven dan niet als negenjarige jongetjes door het leven kunnen huppelen.

Helaas is de werkelijkheid van ons dagelijks bestaan weerbarstig.

En nu ben ik beland in het psalmdeel ná vers 18:

*Bescherm mij tegen slechte mensen, God,
laat ze voorgoed verdwijnen.
Moordenaars zijn het!
Ze spreken kwaad over u,
ze vertellen leugens over u.
Het zijn uw vijanden.*

*Met hen wil ik niet omgaan, Heer.
Zij kunnen mijn vrienden niet zijn,
want ze verzetten zich tegen u.
Ik wil ze nooit meer zien.
Uw vijanden zijn ook mijn vijanden.*

*God, ik wil dat u alles van mij weet,
ik wil dat u weet wie ik ben.
Kijk in mijn hart,
onderzoek al mijn gedachten.
Kijk of ik leef zoals u dat wilt,
en leid me op de weg die u wijst.*

Hoe anders is de toon in dit deel van Psalm 139. Vanwaar die angst en twijfel? Ik proef zelfs een zekere mate van haat die uitgaat van de woorden van de schrijver. Er wordt naar buiten gewezen, naar anderen die moordenaars genoemd worden. Daar word je niet geacht mee om te gaan. De psalmist voelt zich aangevallen. Het maakt hem onzeker. Onzekerheid veroorzaakt door angst, maakt dat je rare sprongen gaat maken. Je ziet het eigenlijk overal om je heen en in heel de wereld. Kijk naar recente verkiezingsuitslagen in de wereld. Worden wel de juiste leiders gekozen om onze angsten van ons weg te nemen? Ik hou m'n hart vast voor de komende verkiezingsuitslagen.

Angst en onzekerheid

Aan het eind van de psalm vraagt de psalmist aan God hem te doorgronden: ik wil dat u alles van mij weet, ik wil dat u weet wie ik ben. Kijk in mijn hart.

De dichter vraagt God om hem te leiden en te leren omgaan met zijn angsten en onzekerheid. Daarmee geeft hij aan zijn duistere kant niet te willen ontkennen, maar juist met liefde te willen omarmen. En daardoor zichzelf, de ander en God lief te hebben.

Dit wens ik ons allen toe. Wat een bevrijding! Ik ken mijzelf, ik ken mijn duistere kanten en ik kan liefhebben!

Huub Oosterhuis heeft dit hele proces in een prachtig lied gevat. De volgende passage uit dit lied spreekt vertrouwen en houvast uit. Voor mij in ieder geval, met al mijn onzekerheid. Want dat zit in mij. Al zou je het misschien niet zeggen als je mij hier ziet staan...

*Ik zou een woord willen spreken, dat waar en van mij is
Dat draagt wie ik ben, dat het houdt.
Dat rechtop staat als mens die mij aankijkt en zegt
ik ben jouw zuiverste zelf,
vrees niet, versta mij, ik ben!*

En nu kan ik afsluiten met de woorden van Jesaja. Een dienaar van God beseft dat God zijn naam al genoemd heeft voordat hij uit de buik van zijn moeder kwam. God heeft jou al gezien en gekend. Zelfs als je als dienaar je onzekerheid hebt: wie ben ik dan dat ik uw plannen mag uitvoeren, ik heb al zoveel gedaan en niets heeft geholpen.

Jesaja, en daarmee wij ook, kreeg een typische God-antwoord. Een die je geruststelt en waaruit vertrouwen spreekt: Ik zal je kracht geven en ik zal je beschermen.

Was dit het, wat ik als jongetje van negen in het zondagschool liedje onbewust heb gehoord?

Stilte gevolgd door pianospel

Geloofsbelijdenis

Ik geloof in de aanwezigheid van de Eeuwige in onze wereld.
Ik geloof in herkenning van Jezus, onze broeder in ons leven.
Ik geloof in de troostende aanraking
van de Geest die in en met ons is.
Vertrouwen durf ik op U, Onnoembare, die mij bij name kent.
Vertrouwen op de wetenschap over U en uw Rijk, die in mij is.

Ik geloof dat de kennis van vrede en gerechtigheid,
van waarheid en geloof in onze ziel is gegrift.
Ik geloof dat wij met elkaar en met Gods hulp
in staat zijn het rijk van God dichterbij te brengen,
door kracht en tegenkracht,
door de vonk die in ons allen is
te laten ontvlammen
met behulp van de Geest die waait waarheen Zij wil.

Ik geloof dat wij alleen met elkaar, in zachtheid en tederheid,
ons durven overgeven aan onze bestemming:
Kind te zijn van God met een lichtend hart
en een aanstekelijke liefde
voor ieder schepsel dat leeft.
Zo helpe mij de Barmhartige in wiens hand wij mogen rusten.
Amen.

Intenties opgeschreven in 'het groene boek'

Gezongen tafelgebed

Gij die weet wat in mensen omgaat
aan hoop en twijfel, domheid, drift, plezier, onzekerheid.
Gij die ons denken peilt en ieder woord naar waarheid schat,
en wat onzegbaar is onmiddellijk verstaat,
Gij toetst ons hart en Gij zijt groter dan ons hart;
op elk van ons houdt Gij uw oog gericht;
en niemand, of hij heeft een naam bij U
en niemand valt, of hij valt in uw handen
en niemand leeft, of hij leeft naar U toe.

Maar nooit heeft iemand U gezien.
In dit heelal zijt Gij onhoorbaar.
En diep in de aarde klinkt uw stem niet;
en ook uit de hoogte niet
en niemand die de dood is ingegaan,
keerde ooit terug, om ons van U te groeten.
Aan U zijn wij gehecht, naar U genoemd.
Gij alleen weet, wat dat betekent. Wij niet.
Wij gaan de wereld door met dichte ogen.

Maar soms herinneren wij ons een naam,
een oud verhaal dat ons is doorverteld,
over een mens die vol was van uw kracht,
Jezus van Nazareth, een jodenman;
in hem zou uw genade zijn verschenen,
uw mildheid en uw trouw; in hem zou voorgoed
aan het licht gekomen zijn hoe Gij bestaat:
weerloos en zaveloos, dienaar van mensen.

(+) Hij was, zoals wij zouden willen zijn:
een mens van God, een vriend, een licht;
een herder die niet ten eigen bate heeft geleefd
en niet vergeefs, onvruchtbaar, is gestorven;

die in de laatste nacht dat hij nog leefde,
het brood gebroken heeft en uitgedeeld
en heeft gezegd: “neemt, eet, dit is mijn lichaam,
zo zult gij doen tot mijn gedachtenis.”

Toen nam hij ook de beker en hij zei:
“dit is het nieuw verbond, dit is mijn bloed,
dat wordt vergoten tot vergeving van uw zonden.
Als je uit deze beker drinkt, denk dan aan mij.”

Tot zijn gedachtenis nemen wij daarom dit brood
en breken het voor elkaar:
Om goed te weten wat ons te wachten staat,
Als wij leven hem achterna. *(Herhalen vanaf +)*

Als Gij hem hebt gered van de dood,
God, als hij, dood en begraven, toch leeft bij U:
redt dan ook ons en houdt ons in leven,
haal ook ons door de dood heen, nu;
en maak ons nieuw,
want waarom hij wel, en waarom wij niet?
Wij zijn toch ook mensen.

Nodiging tot breken en delen

Aan het einde van Zijn leven,
heeft Jezus de opdracht gegeven,
om samen het breken en delen te vieren.
Het is voor ons allemaal.
Hiermee geeft hij ons de kracht,
om verder te kunnen in dit leven.
Kom, alles is gereed,
kom, drink en eet.

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Voordat ik bomen zag,
de hazelaar in bloei, in kou,
de steeneik, de kastanje,
zag ik jou. (2x)

Mijn zusje, mijn geliefde,
mijn verre vriend mijn hart is aan.
Mijn naastetje, wat heb ik jou,
wat heb jij mij gedaan?

Voordat de zee mij riep,
haar spiegel, tij en tegentij,
de poolster, de windstilte,
riep jij mij.

Ik kocht een fluit, ik floot
een sluier om je heen van vuur,
een lichaam meer,
tegen de lange duur.

Als ik ooit komen zou
waar bronnen zijn, bauxiet,
een paar gewiekster woorden dan dit:
ben jij daar?

Mijn zusje, mijn geliefde,
mijn verre vriend mijn hart is aan.
Mijn naastetje, wat heb ik jou,
wat heb jij mij gedaan?

Voordat ik bomen zag,
de hazelaar in bloei, in kou,
de steeneik, de kastanje,
zag ik jou.

Gedachten bij dit thema

In een mooi Limburgs dorpje woonde eens een pastoor. In zijn tuin stond een mooie kersenboom. Elke zomer woedde er een stille strijd om de kersen van de boom tussen de pastoor en de jongens van het dorp. Zij hadden er een handje van om stiekem de tuin van de pastoor in te sluipen en zich te goed te doen aan kersen. Het lukte de pastoor steeds maar niet om de jongens op heterdaad te betrappen.

Op een dag moest hij weg, een hele dag lang. Hoe moest dat met de kersen? De pastoor maakte een bord en zette dat bij de boom. Op dat bord stond: "God ziet alles". Van ganser harte hoopte hij dat dat de jongens zou afschrikken.

's Avonds toen de pastoor thuis kwam, liep hij meteen door naar zijn kersenboom. De boom was massaal leeggeplukt. Hier en daar hing er nog een verdwaalde kers. Het bord stond er ook nog. "God ziet alles". Maar daaronder stond in hanepoten geschreven: "Maar hij verraadt ons niet".

Onze vader

Onze Vader die in de hemel zijt
Uw naam worde geheiligd Uw koninkrijk kome
Uw wil geschiede op aarde, zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.
En leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het koninkrijk en de kracht
en de heerlijkheid in eeuwigheid.
Amen.

Mededelingen

Wegzending

Laat ons dan gaan van hier als gezegende mensen,
wetend en hopen dat de Eeuwige mét ons is,
in vreugde en verdriet, in licht en donker, in tijd en eeuwigheid.

Slotlied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Uit staat en stand en wijsheid losgewoeld,
omgewaaid, ontwortelde plataan.
Toen heeft hij licht onder zijn schors gevoeld,
een vlaag van knoppen die op springen staan.

Uit jij en jou en woorden weggevlucht.
Ergens heengejaagd. Boomgrens voorbij.
Op adem komen in de dunne lucht,
je eigen hartslag horen. Vogelvrij.
Uit eigen aard en huid naar iemand toe,
onontkoombaar. En niet wonen meer,
tot ik Hem, Hij mij vinden zal. En hoe -
een zee van dromen gaat in mij tekeer.

